

Warszawa, 8 sierpnia 2016 r.

REKOMENDACJE
wypracowane podczas
I spotkania warsztatowego dla członków/zastępców Komitetów
Monitorujących RPO i POWER reprezentujących organizacje
pozarządowe

Na podstawie umowy o przyznaniu dotacji na realizację działań sieci współpracy w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 współfinansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, na podstawie wniosku o przyznanie dotacji nr POWER/3/2016, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych realizuje projekt *III sektor dla EFS-u*. Zgodnie z opisem działań przewidzianych do realizacji, zamieszczonym we wniosku o **przyznanie dotacji w ramach konkursu dotacji na wsparcie zasady partnerstwa oraz procesu koordynacji we wdrażaniu EFS w Polsce w latach 2014-2020 organizowanego przez Instytucję Zarządzającą Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020** przekazujemy rekomendacje wypracowane przez uczestników I spotkania warsztatowego dla członków/zastępców komitetów monitorujących RPO i POWER reprezentujących organizacje pozarządowe, które odbyło się w dniach 20-22 lipca 2016 r. w Warszawie.

Celem sieci „III sektor dla EFS-u” jest opracowanie i przekazanie do Instytucji Zarządzających ww. programami operacyjnymi rekomendacji organizacji pozarządowych reprezentowanych w komitetach monitorujących ww. programów operacyjnych oraz organizacji zainteresowanych obszarami wsparcia EFS w obszarach merytorycznych, związanych głównie z ekonomią społeczną oraz obszarach systemowych, związanych przede wszystkim z zasadami horyzontalnymi. Głównym celem projektu będzie wzmocnienie słyszalności głosu społeczeństwa obywatelskiego w systemie decydowania i wdrażania Europejskiego Funduszu Społecznego, zwłaszcza na poziomie wojewódzkim, poprzez:

1. wzmocnienie roli organizacji w autentycznym wdrażaniu zasady partnerstwa,
2. zwiększenie zainteresowania sektora pozarządowego systemem wdrażania funduszy w regionach,

3. tworzenie trwałych nowych struktur i narzędzi monitoringowych w regionach oraz wzmacnianie istniejących.

Dla prac nad zrozumieniem sytuacji przedstawicieli organizacji pozarządowych w działaniach komitetów monitorujących w perspektywie 2014-2020 zastosowaliśmy analizę SWOT jako użyteczną technikę analityczną służącą do porządkowania informacji. W naszym przypadku mocne i słabe strony traktowaliśmy jako cechy stanu obecnego, zaś szanse i zagrożenia jako spodziewane zjawiska przyszłe, co może pozwolić na łatwe przygotowywanie działań strategicznych: *na jakich mocnych stronach można się oprzeć aby zwiększyć prawdopodobieństwo wykorzystania pojawiających się szans lub osłabić zagrożenia, z drugiej strony - neutralizacja jakich słabych stron może być wykorzystana w tym samym celu.*

Podczas całego spotkania staraliśmy się zbierać różne informacje dotyczące praktyki działania przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego w pracach komitetów monitorujących i związanych z tym oczekiwań. Tak zebrany materiał na osobnym warsztacie ułożyliśmy w taki oto schemat:

ANALIZA SWOT
Mocne strony (MS) (praktyka)
<ol style="list-style-type: none">1. Uprawnienia komitetów¹ w tym 1) dokonywanie przeglądu wdrażania programu oraz postępów w osiągnięciu jego celów, 2) zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów, 3) możliwość sporządzenia uwag skierowanych do instytucji zarządzających, dotyczących wdrażania i ewaluacji programu, w tym przedsięwzięć związanych ze zmniejszaniem obciążeń administracyjnych dla beneficjentów, a także możliwość monitorowania przedsięwzięć podjętych w wyniku tych uwag.2. Ważna rola realizacji horyzontalnej zasady partnerstwa we wdrażaniu programów, gdzie udział przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego jest zapewniony i monitorowany²3. Możliwość udziału przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego -

1 na podstawie rozporządzenia ogólnego (art 48) <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1303&from=PL> oraz ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020

posiadających mandat (pochodzą z wyborów) – w pracy wszystkich komitetów. Reprezentacja ta jest dość liczna.

4. Możliwość pracy w grupach roboczych i warsztatach konsultacyjnych, oraz bezpośredniego kontaktu z Instytucją Zarządzającą – przykłady skutecznych interwencji.
5. Możliwość wypowiedzania się w charakterze ekspertów lub w imieniu grup potrzebujących (np. niepełnosprawnych, bezrobotnych) czy też beneficjentów (projektodawców) – rola organizacji w ustalaniu kryteriów ze względu na 1) cel ogłaszania konkursu, 2) możliwości beneficjentów, a nie z uwagi na sposób wydatkowania.
6. Możliwość (na razie nie finansowana ze środków pomocy technicznej RPO) działań „okołokomitetowych” – konsultacji, wypracowywania stanowisk, dostarczania brakującej informacji
7. Dobre praktyki w działaniu różnych komitetów monitorujących (szczególnie PO WER)

Słabe strony (SS) (praktyka)

1. Próby sprowadzenia pracy komitetów monitorujących do formalnego zatwierdzania decyzji instytucji zarządzającej. Dominująca rola IZ i innych instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie funduszy na posiedzeniach komitetu, w tym np. wykorzystywanie trybu konkursowego do realizacji zamierzeń Urzędów Marszałkowskich.
2. Organizacja prac komitetu, która utrudnia skuteczne działania przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego (np. zbyt mało czasu na zapoznanie się z dokumentami i ich skonsultowanie, brak wystarczającego wsparcia dla partnerów, głosowania pod presją czasu, nadużywanie trybu obiegowego, brak wystarczających informacji – dokumentów będących w posiadaniu IZ, dyskusji w czasie warsztatów – do podejmowania racjonalnych decyzji...
3. Słabość partnerów społecznych wynikająca m.in. z braku zaplecza merytoryczno-technicznego, co utrudnia pełne zaangażowanie się w pracę komitetu monitorującego oraz częste niebranie pod uwagę stanowiska partnerów, co powoduje brak wiary w sens angażowania się (mała aktywność), czasem również niskie kompetencje i wypalenie się przedstawicieli NGO, brak chęci rozwijania swoich umiejętności w zakresie udziału w profesjonalnym zarządzaniu funduszami na poziomie strategicznym. Czynniki te działają demotywująco i zmniejszają szansę na optymalne wykorzystanie potencjału członków pozarządowych KM
4. Brak wsparcia potencjału partnerów ze środków pomocy technicznej m.in. brak sekretariatów do obsługi partnerów spoza administracji.
5. Słaba współpraca pomiędzy przedstawicielami partnerów spoza administracji w pracy KM
6. Brak włączania się (zainteresowania) innych organizacji tym co się dzieje w komitetach, co wynika m.in. z braku dostatecznej informacji i wiedzy o wadze tego

2 Por. Wytyczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014 - 2020 oraz Wytyczne w zakresie komitetów monitorujących na lata 2014 - 2020

ciała dialogu, braku dedykowanych konsultacji prowadzonych tak przez IZ jak i samych reprezentantów.

7. Istnienie w systemie wdrażania obszarów w których partnerstwo organizacji reprezentujących społeczeństwo obywatelskie jest ograniczane (np. w obszarze Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych tzw. ZIT-ów)
8. Brak jasnej roli reprezentanta w KM (czyje interesy powinien reprezentować, czy występuje w imieniu zgłaszającej organizacji czy wyborców, ma wypracowywać wspólnie z IZ rozwiązania czy raczej kontrolować działanie IZ itp.)
9. Niedoceniana rola obserwatorów pozarządowych, którzy są wykluczeni ze wsparcia szkoleniowo-doradczego

Zagrożenia

(co może się zmienić na gorsze)

1. Traktowanie przez IZ zasady partnerstwa jako formalności (a nie sposobu na racjonalne zarządzanie funduszami), a co za tym idzie – niewłączanie w realny partnerów w prace nad planowaniem, wdrażaniem i oceną funduszy, przygotowywanie Informacji o stanie realizacji partnerstwa nie w oparciu o twarde fakty.
2. Dominacja Instytucji Zarządzającej w Komitecie monitorującym – traktowanie partnerów jako „listka figowego”. Nadużywanie trybu obiegowego, dalsze wykorzystywanie konkursów do finansowania działań instytucji podległych Urzędowi Marszałkowskiemu, wykorzystywanie całej pomocy technicznej jedynie na wsparcie instytucji zarządzających.
3. Brak rzeczywistego wykorzystania potencjału partnerów za sprawą braku wiedzy o ich możliwościach, nieumiejętności zarządzania partnerskiego i braku wsparcia dla potencjału partnerów z pomocy technicznej
4. Zbyt mała aktywność i skuteczność członków reprezentujących organizacje społeczeństwa obywatelskiego w Komitecie, a co za tym idzie brak widocznej skuteczności działania reprezentantów NGO.
5. Brak współpracy (w tym np. konsultacji stanowisk) reprezentantów NGO w komitetach ze środowiskiem. Oderwanie się do wyborców.
6. Uznanie przez III sektor i szerzej – partnerów spoza administracji komitetów za miejsca pilnowania interesów poszczególnych organizacji, a nie myślenia o dobru wspólnym.
7. Brak rzetelnej oceny roli organizacji pozarządowych w planowaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji osiągnięcia celów poszczególnych PO.
8. Brak informacji o modelowych rozwiązaniach i dobrych praktykach

Szanse

(co może się zmienić na lepsze)

1. Stworzenie dodatkowych **wytycznych programowych** dotyczących kwestii szczegółowych w zakresie realizacji zasady partnerstwa dla poszczególnych Programów Operacyjnych, które by ukonkretyły ramy realizacji zasady partnerstwa w poszczególnych PO
2. Zakończenie intensywnej pracy nad głównymi kryteriami wyboru może dać czas na merytoryczną dyskusję³, która jest konieczna m.in. w kontekście m.in. zbliżającego się przeglądu śródkresowego i terminu składania przez IZ obowiązkowej informacji

- o realizacji zasady partnerstwa.
3. Większe i bardziej profesjonalne uczestnictwo przedstawicieli NGO dzięki wsparciu (np. szkolenia, wzmacnianie potencjału partnerów, konsultowanie stanowisk), – aktywizowanie i wymiana nieaktywnych.
 4. Lepsza wymiana informacji i współpraca pomiędzy członkami komitetu – wspólne szkolenia, nawiązanie kontaktów z osobami specjalizującymi się w poszczególnych obszarach i formach interwencji (uczestniczący w posiedzeniach KM eksperci, przedstawiciele różnych ważnych instytucji Komisji Europejskiej, ministerstw, specjalistycznych instytucji)
 5. Wymiana informacji i współpraca pomiędzy komitetami monitorującymi poszczególnych RPO PO WER– wymiana doświadczeń, wykorzystanie ekspertyz, wspólne działania, oraz tworzenie systemu wymiany informacji z włączeniem ciał dialogu na poziomie regionalnym (Rada Działalności Pożytku Publicznego, Regionalny Komitet Ekonomii Społecznej) i krajowym (Komitet Umowy Partnerstwa, Rada Działalności Pożytku Publicznego) itp.
 6. Wsparcie ze strony Komisji Europejskiej i Ministerstwa Rozwoju w działaniach na rzecz lepszego wykorzystania zasady partnerstwa.
 7. Zwiększenie roli organizacji pozarządowych we wdrażaniu funduszy europejskich poprzez likwidację barier (w tym problemy z wkładem własnym) utrudniających lub wręcz uniemożliwiających sięganie po środki.
 8. Dostarczenie członkom komitetów reprezentujących partnerów narzędzi umożliwiających skuteczniejsze działanie w komitetach (sekretariaty robocze, poradniki, listy kontrolne, dostęp do ekspertów – baza ekspertów itp.)
 9. Zaangażowanie partnerów nie mających bezpośrednio reprezentacji w komitecie do monitorowania prac komitetu, sygnalizowania problemów i niedociągnięć w systemie wdrażania, konsultowanie przyjmowanych rozwiązań, zgłaszanie propozycji innowacyjnych i naprawczych.
 10. Zwiększenie roli obserwatorów w KM (umożliwienie im uczestnictwa w szkoleniach, spotkaniach organizowanych w ramach POWER)

Tak ujęta analiza SWOT pozwala na sformułowanie kilku rekomendacji, których celem jest lepsze wykorzystanie zasady partnerstwa do wdrażania funduszy europejskich i osiągnięcia celów interwencji. Istotą rekomendacji jest zaproponowanie rozwiązań, które odwołując się do silnych stron lub niwelując słabe strony pozwolą wykorzystać szansę i uniknąć zagrożeń.

3 wygospodarowanie czasu podczas prac KM, warsztatów, grup roboczych i innych gremiów na przemyślenia i dyskusje nad rolą partnerów do osiągnięcia celów programów operacyjnych, docelowych wskaźników w kontekście dokumentów strategicznych województwa (w tym określenie obszarów w których NGO odgrywają kluczową rolę). To doprowadzi do ustalenia obszarów i zwiększenia świadomości nt autentycznej zasady partnerstwa w praktyce

Niniejsze rekomendacje dotyczą ewentualnych działań jakie może (powinno) podjąć Ministerstwo Rozwoju by z jednej strony zapewnić realizację zasady partnerstwa we wdrażaniu funduszy, a z drugiej wykorzystać w jak największym stopniu szanse, jaką dla lepszego wykorzystania środków jest realizacja tej zasady.

W opinii członków/zastępców Komitetów Monitorujących RPO i POWER reprezentujących organizacje pozarządowe, którzy uczestniczyli w spotkaniu warsztatowym wydaje się zasadne działania, które mogłyby podjąć **Ministerstwo Rozwoju** jako instytucja koordynująca:

1. Przypomnienie Instytucjom Zarządzającym, że:

- stosowanie zasady partnerstwa jest obowiązkowe i każda IZ będzie musiała się z tego sprawozdać ;
- Wytyczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014 - 2020 pokazują nie tylko możliwości współpracy, ale także obowiązki;
- realizacja zasady partnerstwa powinna być systematycznie oceniana i udział partnerów w tej ocenie powinien być zapewniony;
- zasada partnerstwa powinna być wykorzystana do lepszego zarządzania Funduszami Europejskimi.

2. Przygotowanie wzoru⁴ „Informacji dotyczącej roli partnerów w realizacji danego PO” (która ma być zawarta, w rocznym sprawozdaniu z wdrażania tego PO, o którym mowa w art. 50 rozporządzenia ogólnego) w taki sposób aby:

- było jasne czy spełniony jest standard minimum i podstawowe zasady wynikające z wytycznych;
- wyraźnie było widać, jak realizacja zasady partnerstwa przebiega w poszczególnych etapach realizacji polityk spójności UE ;

4 Propozycje pytań w oparciu o Wytyczne przygotowane przez organizacje pozarządowe w załączeniu

- wyraźnie było widać jak realizacja zasady partnerstwa jest realizowana przez wszystkie instytucje uczestniczące w realizacji PO (w tym np. jak realizowana jest zasada partnerstwa w ZIT-ach, czy RLKS) ;
- jasno było wskazane jakie możliwości – wynikające z wytycznych – zostały wykorzystane w danym Programie Operacyjnym
- były dobrze udokumentowane dane na temat udziału partnerów spoza administracji w ocenie realizacji zasady partnerstwa.

3. Przygotowanie katalogu dobrych praktyk wraz z manualami „Jak to robić w regionach”. Część dobrych pomysłów (np. prowadzenie przez partnerów sekretariatu roboczego, finansowanie z pomocy technicznej wzmocnienia potencjały partnerów) mogłaby być przetestowana na poziomie centralnym (PO WER, PO PT). W tym przede wszystkim chodziłoby o:

- przykłady możliwości w ramach obowiązujących unormowań głębszej współpracy z partnerami;
- dobre przykłady realizacji zasady partnerstwa w ramach PO WER;
- dobre przykłady realizacji zasady partnerstwa w poszczególnych regionach;
- szkolenia dla osób decyzyjnych w regionach z możliwości realizacji zasady partnerstwa.

4. Wsparcie wymiany doświadczeń pomiędzy różnymi typami partnerów w różnych PO. W tym m.in.

- utworzenie podkomitetu ds monitorowania zasady partnerstwa w ramach Komitetu Umowy Partnerstwa (KUP wyraził już pozytywną opinię w tej sprawie);
- rozważenie możliwości powołania – w analogii do dobrej praktyki z zeszłego okresu programowania – Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa.

Zasadne wydaje się również, żeby Instytucje Zarządzające:

1. Podjęły dialog z partnerami spoza administracji na temat możliwości włączenia partnerów i realizacji zasady partnerstwa w lepszym wykorzystywaniu środków z Funduszy Europejskich, w tym:

- zorganizowały spotkanie na temat oceny dotychczasowej realizacji zasady partnerstwa i wypracowania zasad monitoringu dalszej jej realizacji. Zebrały propozycje partnerów i rozważyły możliwość ich realizacji;
- rozważyły możliwość przyjęcia proponowanych w „Wytycznych w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020” specjalnych wytycznych programowych realizacji zasady partnerstwa w danym PO, a przynajmniej przygotowały „mapę i opis potencjalnie zainteresowanych realizacją zasady partnerstwa w ramach danego PO partnerów, diagnozę komplementarnych form dialogu z partnerami oraz diagnozę mocnych i słabych stron dotychczas prowadzonego z partnerami dialogu”
- zwróciły uwagę na tworzenie innej atmosfery wokół zasady partnerstwa (zmiana postaw tak decydentów, urzędników jak partnerów) poprzez stałe kontakty robocze, wykorzystywanie ciał dialogu itp.

2. Rozpoczęły intensywne prace nad przygotowaniem Informacji⁵ dotyczącej roli partnerów w realizacji danego PO, która ma być zawarta, w rocznym sprawozdaniu z wdrażania tego PO, o którym mowa w art. 50 rozporządzenia ogólnego w ten sposób aby:

- jasno wynikało czy spełniony jest standard minimum i podstawowe zasady wynikające z wytycznych;
- wyraźnie było widać jak realizacja zasady partnerstwa przebiega w

5 Propozycje pytań w oparciu o Wytyczne przygotowane przez organizacje pozarządowe w załączeniu

poszczególnych etapach realizacji polityk spójności UE ;

- wyraźnie było widać jak realizacja zasady partnerstwa jest realizowana przez wszystkie instytucje uczestniczące w realizacji PO (w tym np. jak realizowana jest zasada partnerstwa w ZIT-ach, czy RLKS – tam gdzie działają) ;
- wyraźnie było wskazane, jakie możliwości – wynikające z wytycznych – zostały wykorzystane w danym Programie Operacyjnym
- były dobrze udokumentowane dane na temat udziału partnerów spoza administracji w ocenie realizacji zasady partnerstwa.

3. Zweryfikowały zasady wykorzystania pomocy technicznej dla rzeczywistego wsparcia potencjału partnerów spoza administracji, w tym by w szczególności:

- umożliwić partnerom aktywne włączenie się w dyskusję na temat działań podejmowanych w ramach PO poprzez możliwość wspierania finansowo szerokich konsultacji środowiskowych, spotkań, konferencji, szkoleń;
- wzmocnić kompetencje partnerów i ich reprezentantów w KM poprzez możliwość korzystania z ekspertyz, ekspertów, zaplecza merytorycznego własnych organizacji;
- wykorzystywać potencjał partnerów do merytorycznych rozstrzygnięć a nie tylko zapewnienia kwestii formalnych poprzez organizowanie dodatkowych, specjalnie dedykowanych spotkań czy grup roboczych.

Osobne rekomendacje powinny być skierowane do partnerów spoza administracji i ich reprezentantów w KM. To od ich zaangażowania w dużym stopniu zależą efekty realizowania zasady partnerstwa.